

Pöytäkirja

VN/12927/2020

30.6.2023

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämisen ohjausryhmä Kokous 2/2023

Aika to 20.4.2023 klo 9-11

Paikka Eteläesplanadi 4, Sali 1 / Teams

Osallistujat (x) Eeva-Riitta Pirhonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (pj.)
(suluissa varajäsenet) ~~Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö (varapj.)~~

~~Maria N. Pulkkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö~~

(x) Aija Töytäri, opetus- ja kulttuuriministeriö

~~Ulla-Jill Karlsson, opetus- ja kulttuuriministeriö~~

(x) Kristina Kaihari (~~Santori Suvanto~~), Opetushallitus

(x) Silja Uusikangas (Anna Munsterhjelm), Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssi ry

(x) Milla Rekola, Suomen Lukiolaisten Liitto ry

~~Suvituuli Lundmark (Noora Luukka), Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry~~

(x) Minttu Rautavuori (Emma Holsti), Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry

(x) Cecilia Huhtala (~~Emma Nygård~~), Finlands svenska skolungdomsförbund – FSS rf

(x) ~~Kyösti Värri~~ (Mari Sjöström), Suomen Kuntaliitto

(x) Sirpa Rautio (~~Mikko Joronen~~), Ihmisoikeuskeskus

(x) Jari Koski (~~Sari Hakola~~), Suomen Rehtorit ry

(x) Arto Kallioniemi (~~Pamela Slotte~~), UNIFI ry

(x) Marko Susimetsä (Liisa Vanhanen-Nuutinen), Arene ry

(x) Pauliina Viitamies (~~Päivi Lyhykäinen~~), Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry

(x) Niina Salmi (~~Mikko Sääskilähti~~), Osallisuuden osaamiskeskus

(x) Mette Godenhjelm (~~Riitta-Mari Punkki-Heikkinen~~), ProLukio ry

(x) Maria Sarkkinen (~~Anne Laine~~), Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry

(x) Anna Mikander, opetus- ja kulttuuriministeriö (sihteeri)

(x) Liisa Männistö, oikeusministeriö (sihteeri)

Kutsutut asiantuntijat

(x) Henriikka Juhonen, oikeusministeriö

Asialista

- 1 Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen**

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.01. Todettiin, että käsillä on tämän ohjausryhmän viimeinen kokous.
- 2 Kokouksen esityslistan hyväksyminen**

Hyväksyttiin muutoksitta.
- 3 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 3.1)**

Hyväksyttiin muutoksitta.
- 4 VNTEAS-hankkeen raportti: Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus Suomessa. Tilannekuva ja suositukset 2023**

Liisa Vanhanen-Nuutinen Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta esitteli tutkimushankkeen tulokset ja suositukset. Tutkimusraportti julkaistiin maanantaina 17.4. ([linkki tiedotteeseen](#), [linkki raporttiin](#)). Tutkimuksen tuloksia esitellään tarkemmin demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta käsittelevässä seminaarissa 10.5. Merkittiin esittely tiedoksi.
- 5 Pilottihankekokonaisuus ja DIOK-päätösseminaari ([Pilottihankeeseen tiedot Opetushallituksen verkkosivuilla](#), [Seminaarin tiedot Opetushallituksen verkkosivuilla](#))**

Kristina Kaihari Opetushallituksesta kertoi pilottihankekokonaisuuden etenemisestä sekä päätösseminaarin (10.5.) valmistelutilanteesta. Ohjausryhmän jäseniä kannustettiin ilmoittautumaan seminaariin sekä jakamaan seminaarikutsua omille verkostoilleen.

Käytiin keskustelua siitä, miten demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen teemoja saataisiin vahvemmin mukaan opettajankoulutukseen. Täydennyskoulutuksen haasteena on koulutuksen kasautuminen samoille opettajille. Täydennyskoulutukseen tulisi saada mukaan koko työyhteisö. Rehtorikoulutuksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotemaan voisi mahdollisesti sisällyttää myös ihmisoikeuskasvatuksen teemoja. Oulun ammatillisessa opettajankoulutuksessa ongelma on ratkaistu siten, että vastuullisuuspedagogiikkaopintoihin on nivottu näitä teemoja mukaan. Tietyissä aineenopettajakoulutuksissa teemaa käsitellään, mutta luokanopettajakoulutuksessa ja monien aineiden koulutuksissa teema ei

kuulu opintoihin. Rehtorien roolin todettiin olevan keskeinen (täydennyskoulutuksen osalta).

Todettiin, että tarvetta aiheen käsittelyyn on. Jatkotyöstöön pitäisi kuitenkin tuoda konkretiaa ja valita jokin selkeä tavoite. Aihe pitäisi saada osaksi kaikkien oppilaitosten ja opettajien arkea. Tässä tulisi hyödyntää olemassa olevia rakenteita, esim. tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu. Aihe pitäisi myös sisällyttää veso-koulutuksiin.

Tuotiin myös esiin että kunnat ovat keskenään hyvin eriarvoisessa tilanteessa sen suhteen, millaiset resurssit niillä on käytettävissä asian edistämiseen.

On tarve kehittää menetelmiä, esim. miten osallisuutta voidaan edistää monin eri tavoin. Vaikuttamisen kanavat monipuolistuvat yhteiskunnassa ja näiden hyödyt tulevat käyttöön, jos kaikilla on mahdollisuus oppia taitoja. Edustuksellisten rakenteiden lisäksi tärkeitä keinoja ovat esim. kuntien osallistavat budjetoinnit, kyläraadit, nuorisovaltuustot, aloitteet. Uutta kehitettäessä olisi myös pohdittava, mistä voidaan luopua esim. opettajakoulutuksessa, opseissa tai koulutuksen järjestäjien tasolla.

6 Ohjausryhmätyöskentelyn yhteenveto ja suositukset jatkotoimenpiteille (6.1)

Liisa Männistö ja Anna Mikander esittelivät luonnoksen DIOK-ohjausryhmän loppuraportiksi. Ohjausryhmän kommentteja pyydettiin erityisesti raportin lukuun 5 (Ohjausryhmän suositukset demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämiseksi jatkossa).

Loppuraportin jatkokäsittelyn osalta sovittiin, että sihteeristö lähettää kokouksessa käydyn keskustelun pohjalta muokatun luonnoksen koko ohjausryhmälle ja ohjausryhmän kirjalliset kommentit pyydetään lähettämään sihteeristölle viimeistään tiistaina 25.4. klo 12:00. Sihteeristö viimeistelee raportin saatujen kommenttien perusteella ja raportti julkaistaan valtioneuvoston julkaisusarjassa. Tavoitteena on saada julkaisu valmiiksi 10.5. seminaariin mennessä.

7 Ohjausryhmätyöskentelyn arviointi

Keskusteltiin ohjausryhmän työskentelystä, arvioitiin sen vaikuttavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä tarvetta vastaavan tyyppiselle työskentelylle tulevalle hallituskaudella.

Keskustelussa tuotiin esiin, että työskentely on ollut antoisaa ja siinä on ollut mukana laajasti ja riittävällä tavalla asiantuntijoita. Ohjausryhmässä on pystytty luomaan näkymiä siihen, miten aihetta tulisi jatkossa kehittää. Todettiin, että ohjausryhmä on saanut jopa yllättävän paljon aikaiseksi.

Pidettiin hyvänä, että pilottihanke keskittyi perusasteelle.

Hallinnonalojen välistä toimivaa yhteistyötä pidettiin myönteisenä asiana ja toivottiin, että vastaava yhteistyö jatkuu tulevalla hallituskaudella.

Todettiin, että hallinnon ja ns. "kentän" välinen yhteistyö on kansainvälisesti katsoen poikkeuksellista. Teams-tapaamisten sijaan toivottiin ensisijaisesti läsnätapauksia. Toivottiin myös lisää panostusta tutkimustoimintaan. Tietoon perustuvaa päätöksentekoa pidettiin tässä teemassa tärkeänä.

8 Muut asiat

Ei muita asioita.

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.31.